

Історія становлення та розвитку паралімпійського спорту на Волині

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Загальновідомо, що спорт допомагає психічному й фізичному вдосконаленню людей, дарує радість спілкування, повноцінного світосприйняття, але він має ще одне важливе значення – служить засобом соціальної реабілітації людей, уражених недугою. Серйозні фізичні недоліки, які порушують рухову функцію й координацію, здебільшого вносять психологічну напругу, що ускладнює або навіть здебільшого унеможлиблює контакт із зовнішнім світом. Активна участь у спортивній діяльності покращує психічний стан інвалідів та сприяє їхній соціальній інтеграції. Якщо врахувати, що кожна десята людина у світі – це повний або частковий інвалід, то стає очевидною значущість цього засобу. Тому змагання інвалідів є невід’ємною частиною загального спортивного життя суспільства

Історичні витоки спортивного руху серед інвалідів сягають періоду розквіту давньогрецьких Олімпійських ігор. Ще в Стародавній Греції для реабілітації осіб, уражених недугою, застосовували фізичні вправи. Уже тоді ветерани воєн відновлювалися за допомогою масажу й спеціальних фізичних вправ.

Сьогодні в Україні створено достатню законодавчо-нормативну базу щодо інтеграції неповносправних у суспільстві. Найважливіші з них – Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів» (1991 р.) (зі змінами й доповненнями, внесеними Законами України від 13 жовтня 1994 р. № 200/94 – ВР, від 14 жовтня 1994 р. № 204/94 – ВР, від 12 листопада 1996 р. № 481/96 – ВР) [1,4]; Комплексна програма розв’язання проблем інвалідності (1992 р.); Цільова комплексна програма «Соціально-психологічна допомога й реабілітація осіб із вадами фізичного і психічного розвитку» (1996 р.); Цільова комплексна програма «Соціально-психологічна допомога й реабілітація осіб із вадами фізичного і психічного розвитку» (1996 р.); Концепція державного стандарту освіти дітей з особливими потребами (1999 р.); Концепція ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів (2000 р.); Національна програма професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2004–2007 тощо) [2,3];

Аналіз досліджень цієї проблеми. Про діяльність Волинського регіонального центру «Інваспорт» та паралімпійський рух досліджень не проводили, проте наявні окремі газетні публікації про досягнення спортсменів-інвалідів і їхніх тренерів. За останні п’ять років з’явилися деякі праці в електронних ресурсах щодо виступів спортсменів-паралімпійців на змаганнях різного рангу. Саме тому аналіз історичних аспектів становлення та розвитку паралімпійського спорту на Волині є актуальною темою, що потребує свого вивчення та дослідження.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У Волинській області інвалідний спорт почав розвиватись у незалежній Україні: у 1993 р. рішенням уряду України організовано центр інвалідного спорту Волині під керівництвом Гащина Володимира Дмитровича.

У травні 2012-го центр перейменовано на Волинський регіональний центр інвалідів «Інваспорт». Із вересня до лютого 2016 р. «Інваспорт» очолював Костюк Юрій Ілліч, а сьогодні його директором є Галан-Ващук Віктор Йосипович) [1, 2, 3].

Нині спортивно-масову, реабілітаційно-оздоровчу, навчально-тренувальну роботу проводять 22 працівники та тренери. До занять у спортивних секціях і групах залучено понад 500 осіб різного віку. При центрі працює обласна дитячо-юнацька спортивна школа, де функціонують секції з футболу серед інвалідів із наслідками дитячого церебрального паралічу та з вадами слуху, пауерліфтингу, легкої атлетики, шахів, настільного тенісу, лижних гонок, біатлону й реабілітації. Цей заклад відвідують 250 юнаків і дівчат. В області також функціонують Володимир-Волинська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I–III ступенів для глухих дітей, Крупівський навчально-реабілітаційний центр для дітей із вадами зору Волинської обласної ради, комунальний заклад «Луцький навчально-реабілітаційний центр Луцької міської ради», Рожищенський навчально-реабілітаційний центр для дітей із порушенням опорно-рухового апарату (див. схему 1).

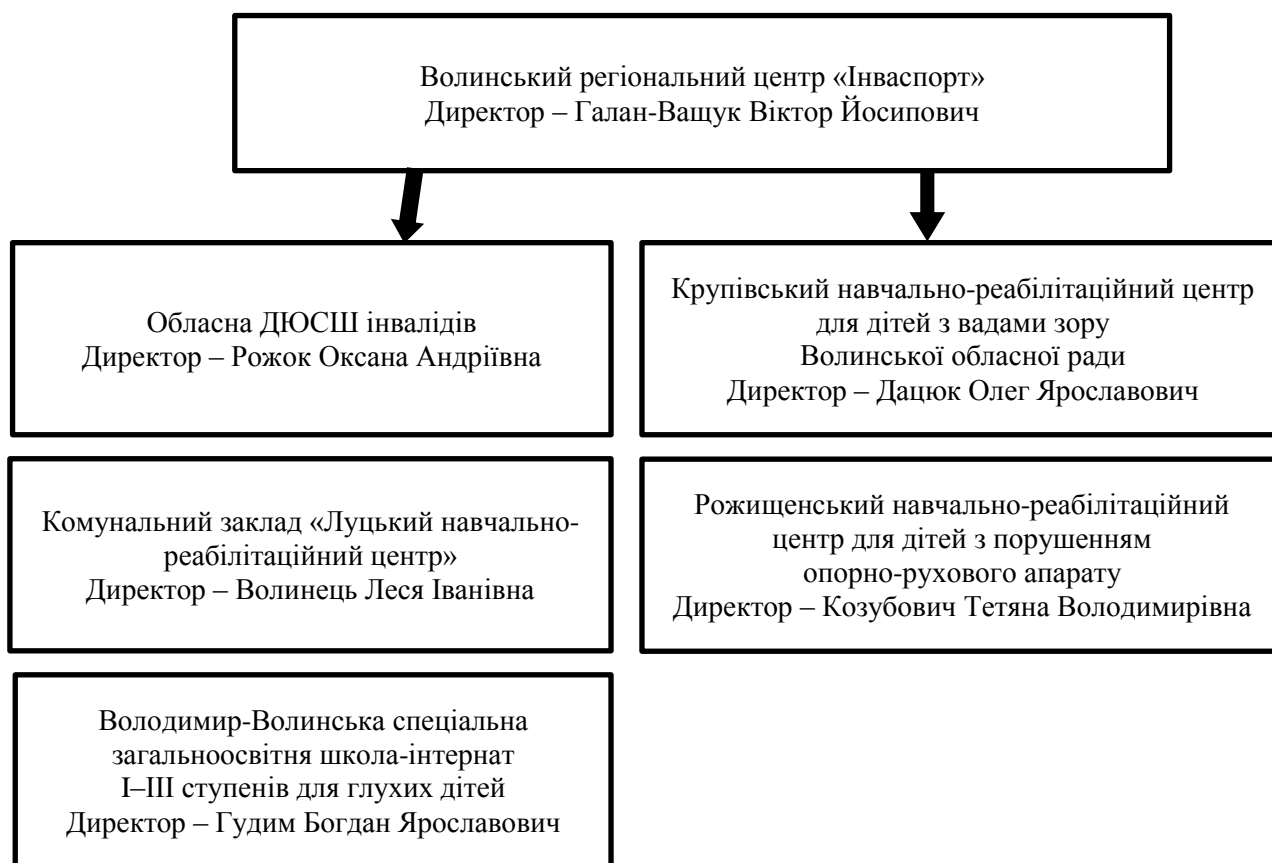

Схема 1. Структура інвалідного спорту на Волині

Із табл. 1 ми бачимо, що на Волині розвинено дев'ять видів спорту, якими займаються спортсмени з порушенням ОРА, сім – для спортсменів із вадами слуху та два види, де учасниками є спортсмени з вадами зору. Аналізуючи виступи волинських спортсменів-інвалідів на міжнародній арені, варто усе ж таки відзначити, що в області найкраще розвинений футбол, тому що футбольна команда з наслідками ДЦП неодноразово ставала чемпіоном і призером Паралімпійських ігор, чемпіоном світу і Європи.

Гордість інвалідного спорту Волині – це футбольна команда з наслідками ДЦП. Очолює її колишній гравець футбольної команди «Торпедо» (Луцьк) Юрій Васильович Тимофеев, нині тренер-викладач обласної дитячо-юнацької спортивної школи інвалідів, старший тренер збірної команди України. У команді виховано чемпіонів і призерів літніх Паралімпійських ігор, чемпіонів світу та Європи.

Таблиця 1

Види спорту, які розвинені у Волинському регіональному центрі інвалідів

Нозологія			
№	порушення ОРА	вада слуху	вада зору
вид спорту			
1	Футбол (наслідки ДЦП)	Стрільба кульова	Шашки
2	Футбол з ампутацією	Шахи	Шахи
3	Біотлон	Дзюдо	
4	Легка атлетика	Пауерліфтинг	
5	Пауерліфтинг	Легка атлетика	
6	Шахи	Футбол	
7	Шашки	Більярдний спорт	
8	Плавання		
9	Теніс настільний		

Волинська область – одна з небагатьох областей України, що має чемпіонів Паралімпійських літніх, зимових і Дефлімпійських ігор. сім разів на честь волинських спортсменів здіймався національний прапор, а також 62 рази лунав Держаний гімн на честь перемог волинян у складі збірної команди України.

Дебютували волиняни-інваліди на XI Паралімпійських іграх 2000-го в Сіднеї. Тоді з Австралії футболісти Євген Жучинін, Валерій Новопольцев, Андрій Розтока та Ігор Новопольцев повернулися зі срібними нагородами. На Паралімпіаді-2004 у грецьких Афінах Анатолій Шевчик й Андрій Розтока в складі збірної України піднімалися на найвищу сходинку п'єдесталу пошани серед інвалідів ДЦП. Не менш удалими були виступи волинян Юрія Костюка та Юлії Батенкової на двох останніх зимових Паралімпійських іграх у Солт-Лейк-Сіті (США) і Турині (Італія), звідки вони повернулись із золотими, срібними й бронзовими медалями, змагаючись у біатлоні та лижних гонках. На Паралімпійських іграх у Китаї представляли Україну спортсмени-вихованці «Інваспорту» Волині. У турнірі з пауерліфтингу на XIII Паралімпіаді дебютувала лучанка – майстер спорту України міжнародного класу, вихованка ковельського тренера Валерія Дружиновича Світлана Гедіан

Успішним був виступ волинянина Романчука Віталія на XV Паралімпіаді в Бразилії, де спортсмену в складі збірної команди України вдалося вибороти золото з футболу.

За 23 роки роботи Волинського регіонального центру з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» в області підготовлено сім заслужених майстрів спорту України, чотири майстри спорту України міжнародного класу та 14 майстрів спорту України, сім заслужених тренерів України.

На основі аналізу протоколів змагань різних рангів ми дослідили, що чемпіонами Паралімпійських ігор стали п'ятеро волинських спортсменів, 17 спортсменів завоювали срібло, сім – бронзу, 4-те місце посіли четверо спортсменів і 6-те – двоє спортсменів і двоє – вісьме (див. табл. 2).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток спортивного руху неповносправних на Волині розпочався в Центрі інвалідного спорту в 1993 р., а з 2012 р. продовжує свою діяльність у Волинському регіональному центрі інвалідів «Інваспорт». Отже, варто зазначити, що за роки функціонування Волинського регіонального центру інвалідів «Інваспорт» спортсмени-паралімпійці зробили вагомий внесок у розвиток спорту країни й Волині зокрема. Дебют волинян-інвалідів у Паралімпіадах простежено на XI Паралімпійській іграх у 2000 р. в Сіднеї.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні подальшого зростання спортивних досягнень спортсменів-інвалідів, а також їхніх виступів на всеукраїнських і міжнародних змаганнях різних рангів.

Джерела та література

1. Статистичні дані Інваспорт // Луцький центральний архів. – 1993–1999 рр.
2. Статистичні дані Інваспорт // Луцький центральний архів. – 2000–2010 рр.
3. Статистичні дані Інваспорт // Луцький центральний архів. – 2011–2016 рр.
4. Ялович В. Т. Історичні аспекти становлення й розвитку Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності / Володимир Ялович, Антон Ялович, Катерина Банзерук // Молодіжний науковий вісник. Фізичне виховання і спорт / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – С. 9–12.

Анотації

Актуальність. Україна сьогодні стоїть на шляху всебічної інтеграції в європейське та світове співтовариство, що передбачає розвиток демократичних, гуманістичних, відкритих основ розвитку всіх сторін суспільно-політичної, соціальної, духовної, освітньої, культурної сфер життя суспільства.

Україна в період відновлення своєї незалежності стала повноправним членом сім'ї паралімпійських держав. Українські спортсмени-інваліди беруть участь й успішно виступають на найбільших змаганнях у системі параолімпійського спорту – Паралімпійських іграх.

На думку керівників міжнародного спорту, Україна сьогодні є одним із лідерів щодо темпів розвитку параолімпійського руху. Водночас активний розвиток паралімпійського руху в Україні до останнього часу не супроводжувався ґрунтовними, різнобічними науковими дослідженнями. Волинські паралімпійці внесли значну лепту в перемоги збірної команди України на міжнародних змаганнях різних рангів. Вивчення історії розвитку й становлення паралімпійського спорту на Волині є актуальним питанням.

Мета роботи – проаналізувати становлення та розвиток паралімпійського спорту на Волині в роки незалежності України.

Завдання дослідження – вивчити становлення й розвиток спортивного руху на Волині та виступи спортсменів-інвалідів на Паралімпійських іграх.

Методи дослідження – історико-педагогічний аналіз архівних документів і матеріалів, аналіз щоденників самоконтролю спортсменів, опитування тренерів і спортсменів, звіти спортивних організацій

Результати роботи свідчать про розвиток і становлення паралімпійського спорту на Волині, спортсмени якого протягом двадцяти чотирьох років досягли значних спортивних успіхів на всеукраїнських та міжнародних змаганнях. Спортсмени-паралімпійці прославляли область і нашу державу на чемпіонатах Європи, світу та Паралімпійських іграх, а їхні імена увійшли в історію розвитку вибраних видів спорту.

Ключові слова: Паралімпійські ігри, паралімпійці, висококваліфіковані спортсмени, нозологія, спортивні досягнення, інвалідний спорт.

Владимир Яловик, Антон Яловик. История становления и развития паралимпийского спорта на Волини. Актуальность. Украина сегодня стоит на пути всесторонней интеграции в европейское и мировое содружество, что предвидит развитие демократических, гуманистических, открытых основ развития всех сторон общественно-политической, социальной, образовательной, культурной жизни общества. Украина в период восстановления своей независимости стала полноправным членом семьи паралимпийских государств.

Украинские спортсмены-инвалиды принимают участие и успешно выступают на больших соревнованиях в системе паралимпийского спорта – Паралимпийских играх. По мнению руководителей международного спорта, Украина сегодня есть одним из лидеров развития паралимпийского движения. В то же время активное развитие паралимпийского движения в Украине не нашло отражения в научных исследованиях. Волинские паралимпийцы внесли большой вклад в победы сборной команды Украины на международных соревнованиях различных рангов. Изучение истории развития и становления паралимпийского спорта на Волини есть актуальным вопросом.

Задачи работы – изучить становления и развитие спортивного движения на Волини и выступление спортсменов-инвалидов на Паралимпийских играх.

Методы исследования – историко-педагогический анализ архивных документов и материалов, анализ дневников самоконтроля, опрос тренеров и спортсменов, отчеты спортивных организаций.

Результаты работы свидетельствуют о развитии и становлении паралимпийского спорта на Волини, спортсмены которого на протяжении двадцати четырех лет добились многих спортивных успехов на всеукраинских и международных соревнованиях. Спортсмены-паралимпийцы прославили область и наше государство на чемпионатах Европы, мира и Паралимпийских играх, а их имена вошли в историю развития отдельных видов спорта.

Ключевые слова: Паралимпийские игры, паралимпийцы, высококвалифицированные спортсмены, нозология, спортивные достижения, инвалидный спорт.

Volodymyr Yalovyk, Anton Yalovyk. History of Formation and Development of Paralympic Sport in Volyn Region. Topicality. Ukraine today stands on the path of comprehensive integration into the European and world community which foresees the development of democratic, humanistic, open bases for the development of all aspects of the socio-political, social, educational, cultural life of the society. In the period of restoration of its independence, Ukraine became a full member of the family of Paralympic states.

Ukrainian disabled athletes participate and perform successfully in the big competitions in Paralympic sport system – the Paralympics. According to the leaders of international sport, Ukraine today is one of the leaders of the development of the Paralympic movement. At the same time, the active development of the Paralympic movement in Ukraine has not been reflected in scientific research. Volyn paralympic athletes made a big contribution to the victory of the Ukrainian national team at international competitions of various ranks. Studying the history of development and becoming of Paralympic sports in Volyn is a matter of topical interest.

Tasks of the study: study the formation and development of the sports movement in Volyn and the performance of athletes with disabilities in the Paralympic Games.

Methods of the investigation: historical and pedagogical analysis of archival documents and records, the analysis of self-control diaries, questioning of coaches and athletes, sport organizations reports.

Results of the study testify about the development and becoming of Paralympic sport in the Volyn region, as the athletes for twenty-four years have achieved great successes in sports at all-Ukrainian and international competitions. Paralympic athletes glorified the region and our state at the championships of Europe, the World and Paralympic Games, and their names entered the history of the development of certain sports.

Key words: Paralympic Games, Paralympic athletes, highly qualified athletes, nosology, sports achievements, wheelchair sports.